

Гутник Ірина Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач
кафедри народної хореографії Київського
національного університету
культури і мистецтв
ORCID 0000-0001-6492-370X
i.gutnyk@ua.fm

СТИЛІЗАЦІЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ НАРОДНОМУ ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ СУЧАСНОСТІ

Метою статті є аналіз популярного на сьогодні напрямку – стилізації народного танцю, а також визначення його місця та ролі у професійному хореографічному мистецтві. **Методологія дослідження** полягає в застосуванні загальнонаукових методів теоретичного й емпіричного рівнів: аналізу та узагальнення науково-теоретичних основ дослідження, компаративного й логічного методів. Ці методи дають змогу охарактеризувати стилізацію у народному хореографічному мистецтві, проаналізувати творчу діяльність провідних професійних хореографічних колективів різних країн і визначити місце та роль стилізованих народних танців у їхньому репертуарі. **Наукова новизна** дослідження полягає в аналізі репертуару провідних професійних колективів різних країн, в яких стилізація народного танцю є основним видом творчої діяльності. **Висновки.** Стилiзація народного танцю привертає дедалі більшу увагу постановників у різних країнах і навіть стає сценічною філософією творчості багатьох зарубіжних професійних колективів. В Україні в останні десятиліття також спостерігається зростання уваги до стилізації народного танцю, і хоча на сьогодні вітчизняні колективи не «спеціалізуються» на стилізації народного танцю, практично в кожній концертній програмі є стилізовані номери. Популярність цього напрямку зумовлена такими характерними ознаками сучасного хореографічного мистецтва, як взаємопроникнення різних стилів, розмаїття форм і напрямів, видовищність. Те, як розвиватиметься стилізація надалі, залежить від теоретичних знань і практичних вмінь постановників, їхньої майстерності у творчій інтерпретації фольклорного хореографічного матеріалу.

Ключові слова: стилізація, стилізований танець, народно-сценічний танець, балетмейстер, видовище, шоу-програма.

Гутник Ирина Николаевна, кандидат педагогических наук, доцент, заведующая кафедрой народной хореографии Киевского национального университета культуры и искусств

Стилiзація в професiональному народному хореографічному мистецтві сучасності

Целью статьи является анализ популярного на сегодняшний день направления – стилизации народного танца, а также определения его места и роли в профессиональном хореографическом искусстве. **Методология исследования** предполагает применение общенаучных методов теоретического и эмпирического уровней: анализа и обобщения научно-теоретических основ исследования, сравнительного и логического методов. Данные методы позволяют охарактеризовать стилизацию в народном хореографическом искусстве, проанализировать творческую деятельность ведущих профессиональных хореографических коллективов разных стран и определить роль стилизованных народных танцев в их репертуаре. **Научная новизна** исследования заключается в анализе репертуара ведущих профессиональных коллективов разных стран, стилизация народного танца которыми является основным видом их творческой деятельности. **Выводы.** Стилiзація народного танца привлекает все большее внимание постановщиков в разных странах и даже становится сценической философией творчества многих зарубежных профессиональных коллективов. В Украине в последние десятилетия также возросло внимание к стилизации народного танца, и хотя сегодня отечественные коллективы не «специализируются» на стилизации народного танца, практически в каждой концертной программе представлены стилизованные номера. Популярность этого направления обусловлена такими характерными признаками современного хореографического искусства, как взаимопроникновение различных стилей, разнообразие форм и направлений, зрелищность. То, как будет развиваться стилизация в дальнейшем, зависит от теоретических знаний и практических умений постановщиков, их мастерства при творческой интерпретации фольклорного хореографического материала.

Ключевые слова: стилизация, стилизованный танец, народно-сценический танец, балетмейстер, зрелище, шоу-программа.

Gutnyk Iryna, Pedagogical Science Candidate, Senior Lecturer, Head of Folk Choreography Chair Kyiv National University of Culture and Arts

Stylization in professional folk choreographic art of the present

Purpose of the article is to analyze the today popular trends - stylization of folk dance, as well as determining its place and role in professional choreographic art. **The methodology** of the research involves the use of general scientific methods of theoretical and empirical levels: analysis and generalization of scientific and theoretical research foundations, comparative and logical methods. These methods allow us to characterize stylization in folk choreographic art, analyze the creative activity of leading professional choreographic groups from different countries and determine the role of stylized folk dances in their repertoire. **The Scientific Novelty** of the research represents the analysis of the repertoire of leading professional groups from different countries, stylization of folk dance which is the main direction of their creative activity. **Conclusion.** The folk dance stylization attracts more and more attention of directors in different countries and even becomes a stage philosophy of many foreign professional groups creativity. In Ukraine, for recent decades, attention has also been grown to the stylization of folk dance, and although national teams do not "specialize" in stylizing folk dance today, stylized numbers are presented in almost every concert program. This trend is popular due to such characteristic features of modern choreographic art as the interpenetration of various styles, the diversity of forms and directions and entertainment. The way stylization will develop in the future depends on the theoretical knowledge and practical skills of the directors, their skill in the creative interpretation of folklore choreographic material.

Key words: stylization, stylized dance, folk-stage dance, choreographer, spectacle, show program.

Актуальність теми дослідження. Збереження національної культури та народної творчості – одне з головних завдань, яке на сьогодні постало перед фахівцями у галузі народного мистецтва, зокрема хореографії. Прагнучи пізнати, відродити, донести до сучасного глядача фольклорне хореографічне мистецтво, його національні риси та особливості, балетмейстери створюють номери на основі народних

традицій, але надають їм сучасного звучання – стилізують, тобто збагачують новими засобами виразності та формами відповідно до вимог, які диктує нам сьогодення.

Процес роботи над стилізацією народного танцю вимагає від постановника наявності вміння логічно й мотивовано поєднувати лексику сучасної чи бальної хореографії з народною, відповідно балетмейстер мусить досконало розумітися в особливостях фольклорно-етнографічного матеріалу, знати своєрідність національного характеру народу, мати відчуття стилю, щоб досконало володіти технікою стилізації. Дедалі більше стилізованих народних танців можна побачити у різного типу концертах, шоу-програмах, що робить народне хореографічне мистецтво популярним серед різновікової глядацької аудиторії, особливо молоді. Стилiзація народного танцю популярна у багатьох країнах світу, а в останні десятиліття стилізовані народні танці почали дедалі частіше з'являтися в репертуарах професійних колективів України. Саме це і зумовлює необхідність більш глибокого вивчення місця та ролі стилізації у професійному хореографічному мистецтві.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанню стилізації народного танцю на сучасному етапі приділено недостатньо уваги. В середині ХХ ст. під поняттям «стилiзація» розуміли обробку фольклорного танцю та створення на його основі сценічного варіанту. Активно досліджував це питання відомий балетмейстер, педагог, теоретик українського народного танцю К. Василенко, який у своєму підручнику «Український танець» детально проаналізував три ступені обробки фольклорного танцю для постановки на сцені. А саме: перший принцип – збереження першооснови фольклорного танцю, другий – аранжування та створення нового варіанту на основі традиційного танцю і третій принцип – авторський варіант фольклорного першоджерела [2].

Український балетмейстер і педагог А. Кривохижа, звертаючись до теорії мистецтва балетмейстера, виділив такі три ступені стилізації (обробки) фольклорного танцю: 1 ступінь – поверхова стилізація, 2 ступінь – аранжувальний, 3 ступінь – авторський [6].

В. Шевченко та О. Голдрич також поділяють думку своїх колег щодо кількості та суті принципів (ступенів) обробки фольклорного танцю, наголошуючи на необхідності відповідального ставлення хореографів до обробки народного танцю, що потребує від них глибоких професійних знань і практичних вмінь, грамотного визначення підходів до його переосмислення та трансформації [8; 3].

На початку ХХІ століття почали з'являтися наукові праці, в яких явище стилізації народного танцю розглядається як синтез мистецтв. Посилення уваги до стилізації зумовлене активізацією розвитку хореографічного мистецтва в епоху постмодернізму, формуванням таких його ознак, як видовищність, розмаїття форм і напрямків, взаємопроникнення різних стилів. Так, феномену синтезу мистецтв у сучасній українській сценічній хореографії присвячене дисертаційне дослідження Д. Бернадської [1].

Сутність стилізації хореографічного твору та її художній потенціал, характеристику основних принципів роботи хореографів над стилізацією народного танцю детально висвітлила у своїй науковій статті І. Гутник. Автор зацентрувала увагу на тому, що робота над стилізацією народного танцю потребує від постановника належної професійної теоретичної та практичної підготовки, відчуття стилю й інтуїтивного сприйняття умовної межі, за якою стилізація може перетворитися бездумне виконання тих чи інших усталених рухів на сучасний лад [4].

Загалом сучасні дослідники дедалі частіше вказують на необхідність творчої інтерпретації фольклорного матеріалу, а не тільки засвоєння та збереження традицій; впровадження інноваційних методів, що наближають до розуміння народної культури; знання законів стилізації народного танцю, надання йому сучасного звучання; пошуку нових форм поєднання народного й сучасного мистецтва. Всі ці аспекти потребують глибокого теоретичного вивчення та практичної апробації й водночас актуалізують проблему звернення хореографів до фольклорного матеріалу з позицій сьогодення.

Метою статті є аналіз популярного напрямку – стилізації народного танцю, а також визначення його місця та ролі у професійному хореографічному мистецтві.

Виклад основного матеріалу. Стилiзація народного танцю – явище не нове. Фактично вона супроводжувала розвиток суспільства в усі часи. Спочатку танці, поширені серед простого народу, перероблялись відповідно до смаків і вимог вищого суспільства – так виникли салонні танці, на основі яких сформувався класичний танець. У 50-х роках минулого століття відомі хореографи, серед яких ми називаємо насамперед В. Верховинця, К. Василенка, П. Вірського та інших митців, роблять перші спроби стилізації українського народного танцю, вдаються до обробки фольклорного танцю для професійного виконання на сцені, тобто започатковують народно-сценічний танець. Відповідно, з розвитком народно-сценічного хореографічного мистецтва фольклорні танці зазнавали різного ступеня стилізації для постановки хореографічними колективами.

Сучасні балетмейстери постійно шукають нові шляхи і форми народно-сценічної хореографії, й тому народний танець знає сучасної обробки, крокуючи в ногу з часом. В останні десятиліття спостерігається нова хвиля стилізації народного хореографічного мистецтва – поєднання фольклорного танцю із класичним та сучасним.

Результатом вмілого поєднання класичного, народного і сучасного танцю може стати цікавий, яскравий і емоційний твір, який дуже добре сприймається глядачами різного віку. Саме цим можна пояснити зростання популярності стилізованого танцю, що вважається одним із найбагатших і різнопланових напрямів хореографії [4, 253].

Важливе значення має також той факт, що в останні десятиліття з'явилося велике розмаїття музичних творів, в основу яких покладено улюблені, знані усіма народні пісні та мелодії, що сьогодні набули нового звучання, зазнавши сучасної обробки з урахуванням останніх тенденцій в музичному мистецтві, – змінилися темпи, ритми, стиль звучання. Та попри велику кількість змін, в таких мелодіях все ж яскраво відчувається національний колорит, а це, в свою чергу, вимагає від балетмейстерів створення відповідних хореографічних номерів і костюмів.

Стилізовані народні танці ми дедалі частіше зустрічаємо в репертуарах різних колективів – як дитячих, так «дорослих», учасниками яких можуть бути і аматори різного віку, і професіонали. Деякі з них зробили стилізацію народної хореографії основним видом своєї творчої діяльності, інші «спеціалізуються» на поєднанні народного танцю та класики [4, 254].

Стилізовані танці на сьогодні можна побачити у виконанні багатьох колективів, що представляють виконавське мистецтво різних країн.

Класичним прикладом майстерного використання стилізації можна назвати танцювальні композиції Грузинського національного балету Сухішвілі. У репертуарі ансамблю – народні танці різних районів Грузії, а також театралізовані сюжетні постановки з музичним супроводом на грузинських народних інструментах. Багаторазове збільшення кількості виконавців, ще більше пришвидшення темпу, постійна зміна ритму, вдосконалення прийомів грузинського народного танцю з акцентом на класичну танцювальну техніку та вільне комбінування рухів, лінійна розстановка танцювальної маси на сцені й ідеально прорахований, добре збалансований загальний малюнок танцю, чіткий розподіл солістів та масовки за балетним принципом – ось неповний перелік задуманих ще першими керівниками колективу Іліко Сухішвілі й Ніно Рамішвілі новацій, які відразу ж принесли ансамблю світову славу. Артисти балету виконують традиційні танці з хустками, свічками, кинджалами, мечами, із пляшкою на голові, але при цьому використовується також ускладнена техніка, віртуозні рухи та складні трюки, запозичені зі спортивної гімнастики й акробатики [5].

Колектив постійно збагачує програму новими танцями, хореографічними комбінаціями, постановками, причому іноді на основі кількох доданих рухів створюється вже цілком новий твір. Балет Сухішвілі, найбільш титулований танцювальний колектив Грузії, має у своєму репертуарі класичні номери та стилізації, темпераментно-ритмічні танці та плавно-елегантні хореографічні твори. У програмі, що налічує близько 20 номерів, представлено танцювальний фольклор практично всіх народностей, що живуть у Грузії, доповнений відповідним музичним супроводом.

Ще один давно відомий грузинський танцювальний колектив – «Легенда Грузії» (Giorgian Legend). Це міжнародний проект, продюсери якого – француз Паскаль Джордан і американець Джим Лоу. У 1999 році вони побували на концерті ансамблю грузинського танцю «Ерісіоні» у місті Тбілісі й були настільки вражені його виступом, що вирішили показати ці унікальні танці всьому світу. Так було започатковано проект «Легенда Грузії», який наразі має незмінний грандіозний успіх на світових сценах.

Коли ансамбль іще тільки створювався, його засновники ставили за мету накласти кавказький фольклор на сучасні досягнення шоу-індустрії й показати на світовій сцені справжнє видовище. Тому сьогодні виступи колективу – це справжнє шоу, в якому чільне місце посідають народний танець і балет, що доповнюються елементами фехтування. Зарубіжна і вітчизняна критика одностайно констатує, що за своїм художнім рівнем і видовищністю «Легенда Грузії» стоїть в одному ряду з такими музично-танцювальними шоу, як Riverdance чи Lord of the Dance.

Шоу «Легенда Грузії» – це не тільки танцювальна програма, сюди входить і чудовий вокал, заснований на традиції багатоголосного співу Грузії. Однак на особливу увагу заслуговує саме знаменита грузинська пластичність танцю, темперамент і ексцентричність виконавців, складність і краса їхніх рухів. Музичний супровід танцювальних номерів сприяє створенню етнічного колориту шоу: мелодію, що виконується на народних інструментах, доповнюють бій барабанів і навіть удари дзвона, що підкреслює виразність подій, які розгортаються на сцені. Як стверджують мистецтвознавці й критики, шоу «Легенди Грузії» на сьогодні є, мабуть, найбільш успішною і найбільш видовищною виставою в стилі етно [5].

Мільйони людей у світі захоплюються барвистими ірландськими шоу Riverdance, Ірландського театру сучасного танцю та Lord of the Dance. Ці спектаклі, в основу яких покладено ірландські народні танці в їх традиційному виконанні, сповнені неймовірною танцювальною енергетикою, промовистою емоційністю та експресією. Виконуються вони на півпальцях, верхня частина тулуба танцюристів (і чоловіків, і жінок) зазвичай нерухома, руки опущені донизу. Увага акцентується на синхронній і неймовірно швидкій роботі ніг, яка неодмінно викликає захоплення глядачів.

Ірландські танці є старовинним народним надбанням, однак світ заговорив про них у середині дев'яностих років минулого століття, коли танцювальний колектив Riverdance під керівництвом Майкла Флетлі створив свою танцювальну програму. Її неймовірний успіх став початком створення знаменитого шоу – одного з небагатьох у світі, оснований на національних танцювальних елементах.

Водночас Riverdance не обмежується виключно ірландськими танцями. У його програмі використовуються й інші стилі: фламенко, яке виконує знаменита іспанська танцівниця Марія Пахес, чечітка у виконанні російських танцюристів із групи Moscow Folk Ballet Company, американський степ. Таким чином, Riverdance відійшов від суто ірландського традиційного танцю, і на сьогодні ірландського фольклорного матеріалу в шоу не більше, ніж іспанського чи російського.

Наступним проектом Майкла Флетлі став Lord Of The Dance – танцювальне і музичне шоу, основою і родзинкою якого є неперевершена майстерності виконання ірландських танців. Вперше це шоу було показано в Дублінському Point Theatre у 1996 році. Lord Of The Dance є танцювальною інтерпретацією одного з найвідоміших ірландських міфів, що розповідається мовою кельтського танцю в сучасній обробці. В цьому шоу переплелися воєдино традиції та сучасність. Натхненна музика Ронана Хардімана, запальні народні танці, вигадливі спецефекти створюють неповторну атмосферу шоу, перетворюють виставу на магічне дійство, яке захоплює глядача від перших хвилин і уже не відпускає.

Якщо ж порівнювати Riverdance із Lord of the Dance із точки зору режисерського задуму та змістового наповнення, то можна зробити висновок, що перше шоу – це все-таки більше естрадна вистава, тоді як друге – саме танцювальна програма, що доповнюється рок-музикою.

Говорячи про стилізацію – обробку народного танцю, не можна оминати увагою Іспанію та її всевітньо відомий танець фламенко. Взагалі в Іспанії танець пов'язаний з усіма сферами життя народу і є однією з улюблених і звичних форм прояву почуттів як жінок, так і чоловіків. У новому тисячолітті мистецтво фламенко перейшло на один із найбільш динамічних і суперечливих етапів свого розвитку – етап пошуку нових шляхів і нових ідей. Поряд із традиційним фламенко набувають популярності його сучасні різновиди: нео-фламенко, або Fusion flamenco (ф'южн фламенко). Це засвідчує поява дедалі більшої кількості молодих виконавців і танцювальних колективів, які обрали для себе оновлений народний танець сучасної епохи. Вже навіть приставка «нео» говорить про те, що танець видозмінений, оновлений. І дійсно, якщо традиційне фламенко (Flamenco Puro) – це експресивний та енергійний танець, то нео-фламенко – більш пластичний, жіночний і граціозний. Але головна його особливість полягає у поєднанні основ класичного фламенко з елементами інших танцювальних напрямів, таких як джаз, модерн, латина. Поява цієї нової хвилі в мистецтві фламенко стала позитивним явищем у хореографії, оскільки надає постановникам і виконавцям більше простору для втілення творчих задумів, створення образів, обігравання народних костюмів тощо. При цьому важливо, що в побудові варіації Fusion flamenco обов'язковим є знання та використання (у співвідношенні 40:50) бази, основи традиційного танцю.

Яскравим представником сучасного балету фламенко є Хоакін Кортес, сценічна філософія якого – фламенко-ф'южн, що передбачає поєднання традицій та витонченого модерну, андалузького та угорського напрямів. Танець Кортеса супроводжують не лише іспанські, а й кубинські та арабські мелодії, в яких відчуваються сакральні інтонації й багатовекторна пристрасть – як лід, так і вогонь, здатний його розтопити. У 26 років Кортес створив і виконав постановку «Циганська пристрасть», яка підкорила серця глядачів у Європі й Америці, а самому танцюристу принесла титул «принца сучасного фламенко». Кортес бере вже відомі речі й переробляє на свій лад. Сплетіння сучасного та класичного танцю, високий професіоналізм і пристрасне виконання справляють на глядача незабутнє враження. Таким чином, Хоакін Кортес на основі стилізованих різновидів фламенко створює шоу, яке за емоційністю сприйняття не поступається виступам сучасних рок- і поп-зірок. Новаторський підхід танцівника підніс фламенко на нову сходинку високого мистецтва, заново відкривши його для багатомільйонної аудиторії.

Іспанський танець гармонійно поєднали з елементами класичного балету хореографи Кармен Мота (в минулому прима-балерина) та Хоакін Марсело (виконавець традиційного фламенко) у своєму яскравому шоу під назвою «Fuego!» (ісп. «вогонь»).

У колективі з однойменною назвою виступають 18 блискучих танцівників і 5 талановитих співаків та музикантів. Вони створили театральну виставу іспанського танцю з елементами класичного балету, запальне свято ритму Середземного моря в поєднанні з вишуканими сучасними елементами. Жива музика фламенко та вокал зливаються в шоу з відомими музичними творами групи Dire Straits і сценічною кантатою Carmina Burana Карла Орффа. Шоу «Fuego!» складається з двох частин. Перша частина – це експеримент зі стилем crossover (класика в сучасній обробці), в другій частині переважає традиційний напрямок, який дає змогу більш глибоко зрозуміти та відчути народне мистецтво фламенко.

В оформленні спектаклю використані сучасні сценічні технології. Кольорові полотна софітів підкреслюють все те, що відбувається на сцені, часом надаючи можливість сконцентруватись на самих дрібних деталях. Унікальними декораціями для шоу служить вивірене та складне освітлення.

«Моя мета – познайомити публіку різних країн із фламенко, і водночас не відштовхнути ту її частину, яка вже пройнялася любов'ю до традиційного іспанського танцю. Тому я використала змішання стилів не тільки в хореографії, а й у дизайні костюмів і світло-режисурі», – розповіла в одному зі своїх інтерв'ю Кармен Мота [9].

Стилізація народного танцю є основою творчості багатьох російських колективів, причому цей напрям у хореографічному мистецтві РФ активно розвивається ще з кінця минулого століття. Так, світове визнання здобув Російський національний балет «Кострома», створений Оленою і Юрієм Царенками ще у 1991 році. Шоу, яке показує балет «Кострома», основане на російських традиціях народного танцю. Взявши за основу найбільш колоритні зразки танцювального фольклору, постановники на найвищому професійному рівні «осучаснили» його, застосували при цьому цілу низку сценографічних засобів. Вистава у виконанні балету «Кострома» є вдалим поєднанням танцю, музики, театралізації, яке доповнюють спецефекти, комп'ютерна анімація до кожного номера й відео-арт, «живі» картинки відеопроєкції, «важкий» дим, вогонь, зоряне небо тощо. Костюми виконавців, притаманні різним епохам і характерні для різних регіонів Росії, вражають барвистістю й водночас автентичністю. На сьогодні їх

створено близько 300, і багато з них є точними копіями національного вбрання жителів різних регіонів, зокрема, північних областей країни; для оздоблення танцювальних костюмів використано перлини, срібло й бісер. Слід звернути увагу також на масовість номерів, притаманну загалом шоу-програмам: у «Костроми» на сцені можуть бути одночасно 50 артистів, що дає змогу створити масштабні хореографічні полотна.

Колективів, що беруть за основу творчості стилізацію народного хореографічного мистецтва, в Росії на сьогодні створено чимало, і з кожним роком їх з'являється дедалі більше. Подібні програми створено також і в інших країнах – колишніх радянських республіках, де балетмейстери вдаються до стилізації хореографічних номерів, демонструючи глибоке розуміння специфіки народного стилю.

В Україні в останнє десятиліття також спостерігається зростання уваги до стилізації народного танцю. Про це свідчить вже той факт, що цей напрям хореографії виноситься в окрему номінацію на українських та міжнародних конкурсах і фестивалях. Та хоча переважна більшість професійних ансамблів мають в своєму репертуарі хоча б один стилізований номер, на сьогодні в Україні досі немає жодного колективу, концертна програма якого була б цілком створена на основі стилізованих народних танців. Тож перед вітчизняними митцями відкрито простір для подальшої творчості, вдосконалення, новаторства в царині стилізації народного хореографічного мистецтва.

Висновки. Дедалі активніше звернення балетмейстерів хореографічних колективів до стилізації народного танцю вкотре засвідчує, що танець – живе мистецтво, яке постійно розвивається, вдосконалюється й оновлюється. Саме тому інтерес до народного танцю як виконавців, так і глядачів не йде на спад, як можна було очікувати з розвитком сучасної хореографії, а, навпаки, зростає. Однак подальша інтенсивність цього зростання значною мірою залежить від того, наскільки вдалою буде сучасна творча інтерпретація постановниками фольклорного хореографічного матеріалу.

Як показує практика, майстерність сучасного хореографа, що стилізує народний танець, полягає в умінні правильно поєднувати елементи сучасного танцю, акробатики з рухами, притаманними фольклорному танцю. Але така стилізація буде дійсно високохудожнім твором лише тоді, коли в основі номера лежатиме вивчення фольклорно-етнографічного матеріалу, володіння законами композиції і, звичайно, почуття стилю – все те, що в сукупності створює потрібний образ або відчуття образу, своєрідного національного характеру народу, його способу життя й особливостей мислення.

Література

- 1.Бернадська Д. П. Феномен синтезу мистецтв в сучасній українській сценічній хореографії : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.01. Київ, 2005. 20 с.
- 2.Василенко К. Ю. Український танець : підручник. Київ : ІПК ПК. 1997. 282 с.
- 3.Голдрич О. Хореографія : посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю. Львів : Край, 2003. 160 с.
- 4.Гутник І. До проблеми стилізації народного танцю // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. Випуск XXI. 2009. С. 251–257.
- 5.Едемская В. «Сушишвили» подорвал Чернигов. URL : <https://www.gorod.cn.ua/news/gorod-i-region/15238-suhishvili-vzorval-chernigov.html>
- 6.Кривохижа А. Гармонія танцю : навчально-методичний посібник з викладання курсу «Мистецтво балетмейстера» для хореографічних відділень педагогічних університетів. Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. Винниченка, 2006. 100 с.
- 7.Музыкальное шоу «Легенда Грузии». URL : http://world.lib.ru/i/iwanowa_a/giorgia.shtml
- 8.Шевченко В. Т. Мистецтво балетмейстера в народно-сценічній хореографії : навчально-методичний посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв України. Київ : ДАККІМ, 2006. 184 с.
9. Fuego! – Испанское пламя в Москве. URL : <http://flamenco.spain.sc/novosti/fuego-ispanskoe-plamja-v-moskve.html>

References

- 1.Bernadskaya, D.P. (2005). The phenomenon of art synthesis in contemporary Ukrainian stage choreography. Extended abstract of the candidate's thesis. Kyiv: KyivNUCA [in Ukrainian].
- 2.Vasilenko, K.Y. (1996). Ukrainian Folk-stage Dance Lexis. Kyiv: Mystectvo [in Ukrainian].
- 3.Goldrih O. (2003). Choreography: A manual on the basis of choreographic art and dance compositions. Lviv: Kraj [in Ukrainian].
- 4.Gutnyk I. (2009). On the problem of folk dance stylization. Actual problems of history, theory and practice of artistic culture, XXI, 251-257 [in Ukrainian]
- 5.Edemskaya V. "Sukhishvili" blew up Chernihiv. Retrieved from <https://www.gorod.cn.ua/news/gorod-i-region/15238-suhishvili-vzorval-chernigov.html> [in Ukrainian].
- 6.Kryvohyza, A. (2006). Dance harmony: textbook on the course "Balletmaster Art". Kirovograd: RVC KDPU im. Vynnychenka [in Ukrainian].
- 7.Musical show "Legend of Georgia". Retrieved from http://world.lib.ru/i/iwanowa_a/giorgia.shtml [in Russian].
- 8.Shevchenko V.T. (2006). The art of the choreographer in folk-stage choreography: educational-methodical manual for higher educational institutions of culture and arts of Ukraine. Kyiv: SAGMSCA [in Ukrainian].
- 9.Fuego! – The Spanish Flame in Moscow. Retrieved from <http://flamenco.spain.sc/novosti/fuegoispanskoe-plamja-v-moskve.html> [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 18.12.2018 р.